

PORADŇA PRE OBČIANSKE A ĽUDSKÉ PRÁVA

CENTER FOR CIVIL AND HUMAN RIGHTS
KRIVÁ 23, 040 01 KOŠICE, SLOVENSKO

» mobil: +421 908 69 55 31, +421 949 338 396
» www.poradna-prava.sk » poradna@poradna-prava.sk
» IČO: 37 86 72 70 » IBAN: SK98 5200 0000 0000 0551 9629

Pripomienky mimovládnej organizácie Poradňa pre občianske a ľudské práva k návrhu novely zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

A) K návrhu v bode 2. k § 2 písmeno aj) – definícia školskej segregácie:

„aj) školskou segregáciou konanie alebo opomenutie konania, ktorého priamym dôsledkom alebo nepriamym dôsledkom dochádza k neopodstatnenému priestorovému, organizačnému alebo fyzickému vylúčeniu alebo oddeleniu od ostatných detí, žiakov alebo poslucháčov pri výchove a vzdelávaní alebo k menej priaznivej výchove alebo menej priaznivému vzdelávaniu.“

1. Ako mimovládna organizácia od roku 2009 presadzujeme rovný prístup k vzdelaniu pre všetky deti bez diskriminácie. V danej oblasti vedíme strategické súdne spory namietajúce segregáciu rómskych detí na základných školách a advokačne smerom k zodpovedným štátnym inštitúciám presadzujeme prijímanie opatrení na odstraňovanie a predchádzanie všetkých foriem diskriminácie vrátane segregácie na školách. Pri podávaní pripomienok vychádzame z našej expertízy a poznatkov vyplývajúcich z tejto našej praxe.
2. Na úvod považujeme za potrebné uviesť naše všeobecné pripomienky k iniciatíve ministerstva školstva prijať definíciu segregácie do školského zákona. Z nášho pohľadu vychádzajúceho z praxe nie je prijatie definície školskej segregácie do nášho právneho poriadku tak zásadné, pre predchádzanie a odstraňovanie všetkých foriem diskriminácie rómskych detí vo vzdelávaní.
3. Pre odstraňovanie segregácie vnímame ako kľúčové najmä presadzovanie a prijímanie dlhodobých opatrení zo strany zodpovedných štátnych inštitúcií, ktoré by okrem iného viedli k tvorbe desegregačných plánov na rôznych úrovniach a ich napĺňaniu, takými sú najmä:
  - ciele nastavenie školských obvodov
  - podpora rôznorodosti detí na školách
  - prevencia „white flight“ trendu
  - zmierňovanie rezidenčnej segregácie rómskych komunít a zlepšovanie ich životných podmienok
  - masívna podpora škôl tak, aby dokázali inkluzívne vzdelávať etnicky, sociálne a inak rôznorodý kolektív detí.
4. Navrhujeme, aby segregácia bola definovaná ako jedna z foriem diskriminácie priamo v ust. § 2a zák. č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon), a to nielen pre oblasť školstva avšak aj pre iné oblasti definované v ust. § 3 ods. 1 antidiskriminačného zákona ako je napr. bývanie či zdravotná starostlivosť. Antidiskriminačný zákon je komplexný právny predpis, ktorý upravuje jednotlivé formy porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, ktorou je aj segregácia. Javí sa nám vhodné, aby segregácia ako jedna z foriem porušenia zásady rovnakého zaobchádzania bol upravená práve týmto právnym predpisom s prepojením na zakázané diskriminačné dôvody a možnosti právnej ochrany pred takýmto zaobchádzaním.

Pripomienka je zásadná.

5. Zároveň navrhujeme, aby dodržiavanie zákazu segregácie spočívalo aj v prijímaní opatrení na ochranu pred segregáciou. Uvedené ustanovenie umožní vyvodzovanie zodpovednosti za porušenie povinnosti prijímať preventívne opatrenia na predchádzanie vzniku segregácie. Podobnú úpravu umožňuje aj ust. § 2 ods. 3 antidiskriminačného zákona.

Pripomienka je zásadná.

6. Navrhujeme, aby z definície segregácie bolo zrejmé voči komu tento zákaz smeruje, t.j. aby sa zákaz segregácie vzťahoval na tzv. diskriminačné dôvody tak ako sú upravené v ust. § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona, resp. na vybrané z nich akými sú rasa, príslušnosť k etnickej skupine, zdravotné postihnutie, sociálny pôvod. Bez naviazania zákazu segregácie na vybrané diskriminačné dôvody podľa antidiskriminačného zákona je navrhovaná definícia segregácie príliš široká a v praxi by zakazovala akékoľvek organizačné oddelenie žiakov/žiačok v procese vzdelávania.

Pripomienka je zásadná.

7. Považujeme za dôležité zabezpečiť, aby v prípade porušenia zákazu školskej segregácie mali dotknuté osoby či MVO a SNSLP zachované právne prostriedky ochrany pred segregáciou upravené antidiskriminačným zákonom (napr. antidiskriminačná žaloba, verejná žaloba), ako aj iné procesné inštitúty ako presun dokázaného bremena a pod. Navrhujeme v tomto smere doplniť ustanovenie § 145 ods. 2 školského zákona.

Pripomienka je zásadná.

8. Návrh definície považujeme za široko koncipovaný a poskytujúci pomerne široký priestor na interpretáciu v praxi, najmä čo sa týka interpretácie opodstatnenosti vylúčenia alebo oddeľovania. Z uvedeného dôvodu navrhujeme uvedený termín v definícii nepoužívať a ponechať text bez neho takto : *“školskou segregáciou je konanie alebo opomenutie konania, ktorého priamym dôsledkom alebo nepriamym dôsledkom dochádza k ~~neopodstatnenému~~ priestorovému, organizačnému alebo fyzickému vylúčeniu.....”* Navrhujeme doplniť do § 2 ďalšie písmeno, ktoré bude obsahovať prípadné výnimky zo zákazu segregácie, ktorými sú napr. dobrovoľné oddeľovanie žiakov na základe ich národnosti tzv. národnostné školstvo. Podobne sú upravované napríklad aj výnimky zo zákazu diskriminácie v ust. § 8 antidiskriminačného zákona.

Pripomienka je zásadná.

B) K návrhu na doplnenie ust. § 29 o ods. 9 a 10 – zriadenie Úvodných ročníkov

9. Navrhované znenie navrhujeme vypustiť alebo dopracovať za účelom zabezpečenia, aby vytvorením úvodných ročníkov a následných vzdelávaním žiakov a žiačok, ktorí ich absolvovali nedochádzalo k porušeniu zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní na školách. Navrhované zavedenie úvodného ročníka pri existencii povinného predprimárneho vzdelávania, ktorého účelom má byť práve dorovnávať rozdiely v úrovni pripravenosti detí na primárne vzdelávanie, prináša riziko potenciálneho vyčleňovania vybranej skupiny detí a ich diskriminácie. Navrhovaná úprava úvodného ročníka síce odstraňuje vybrané nedostatky nultých ročníkov z minulosti, avšak neobsahuje dostatočné záruky, ktorými by zákonodarca predchádzal možnému riziku vytvárania

segregovaných tried na základe etnicity alebo zdravotného postihnutia, vrátane následného pokračovania oddelovania týchto žiakov aj v nadväzujúcich vyšších ročníkoch.

Pripomienka je zásadná

C) K návrhu § 146 ods. 2 písm. b): Všeobecným podporným opatrením je zákaz všetkých foriem diskriminácie pri prijímaní do školy alebo do školského zariadenia; poskytovanie zabezpečuje riaditeľ školy.

10. Toto navrhované znenie písmena navrhujeme úplne vypustiť. Z podstaty veci zákaz diskriminácie nie je možné považovať za podporné opatrenie, ale je to základný princíp výchovy a vzdelávania, tak ako to je ostatne uvedené aj v ust. § 3 písm. b) školského zákona. V prípade potreby uvedené akcentovať, navrhujeme povinnosť dodržiavať tento princíp explicitne uviesť ako povinnosť škôl a školských zariadení a ich zriaďovateľov a to nielen pri prijímaní do školy alebo do školského zariadenia, ale aj pri poskytovaní výchovy a vzdelávania.

Pripomienka je zásadná.

D) Nad rámec predkladaného návrhu, avšak v kontexte navrhovaných zmien a prijatia definície segregácie

11. Navrhujeme, aby do ust. § 144 Práva a povinnosti dieťaťa, žiaka a jeho zákonného zástupcu alebo zástupcu zariadenia doplniť do písm. a) doplniť slová: „a na vzdelávanie bez všetkých foriem diskriminácie vrátane segregácie.“

Pripomienka je zásadná.

12. Navrhujeme do ust. § 145 ods. 1 doplniť slová: „a zákazom segregácie podľa tohto zákona.“

Pripomienka je zásadná.

Kontaktné informácie: Poradne pre občianske a ľudské práva; tel: 0908 695 531; e-mail: poradna@poradna-prava.sk

Poradňa pre občianske a ľudské práva je mimovládna organizácia, ktorá sa venuje ochrane ľudských práv a slobôd so zameraním na ochranu práv menších a ochranu pred diskrimináciou. Pozornosť dlhodobo venuje predovšetkým otázkam diskriminácie rómskej etnickej skupiny v rôznych oblastiach života na Slovensku. Venuje sa tiež ochrane reprodukčných práv a problematike policajného násillia. Poradňa vo svojej práci rozvíja metódu strategického vedenia súdnych sporov v prípadoch diskriminácie a porušovania ľudských práv menších. Zabezpečuje sprostredkovanie bezplatného právneho poradenstva vo vybraných prípadoch porušenia ľudských práv a bezplatného právneho zastupovania v konaniach pred slovenskými súdmi a Európskym súdom pre ľudské práva v Štrasburgu. Vykonáva tiež terénny monitoring, advokačné aktivity vo vzťahu k štátnym inštitúciám a realizuje vzdelávacie aktivity v oblasti ochrany pred diskrimináciou pre odbornú a laickú verejnosť. Web: www.poradna-prava.sk

Informácia o projekte, v rámci ktorého boli tieto pripomienky vypracované:

Projekt 'Presadzovanie ľudských práv rómskej menšiny prostredníctvom využívania právnych prostriedkov ochrany a v spolupráci s miestnymi rómskymi aktivistkami a aktivistami' je podporený z

programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.

